

nyelvű képzők felállítását. A törvényjavaslat szerint 17 képző felállítását veszik tervezetbe. E terv szerint Kalocsán is kellett képzőt szervezni, amely azonban ekkor nem történt meg, sőt az 1844-ben megszervezett 5. kir. kat. tanítóképző is megelőzte a kalocsai képző felállítását. Az 5. kir. kat. képző között találjuk az érsekújvárit is. Ezt a képzőt 1856-ban szünteti meg az *Entwurf*. Helyette Kalocsán új képzőt létesítenek 1856-ban, ami annyit jelent, hogy Érsekújvár elvesztette képzőjét, viszont Kalocsán új képzőt szerveztek. A kalocsai új képző alkalmazta a megszünt érsekújvári képző egyik tanárát, egyébként a felosztatott képzőnek tisztán csak jogi utóda, de semmi esetre sem szerves folytatója lett. A jogutódlás is tisztán a képző felállításának jogát érinti. Tehát jóhiszemű túlzásnak kell minősítenünk a szerző azon állítását, hogy a kalocsai képző alapítását 1844-re tehetjük. Ezt az esztendőt ma csak a szegedi kir. kat. képző mondhatja alapítási évének.

Értékes betekintést nyerünk az érsekújvári *mester-képző* életébe, ahol tanítói, kántori és jegyzői pályára készültek a jelöltek. A háromirányú kiképzésre azért is szükség volt, mert a szegényes tanítói jövedelem igen ritkán nyújtott magában megélhetést. Amilyen különböző volt országszerte abban az időben a képzőbe való felvételhez megkívánt iskolai végzettség, éppen olyan különböző volt a tanárok végzettsége is. A legtöbb esetben tanítók közül kerültek ki. Első időben külön gyakorlóiskolája is csak a szegedi képzőnek volt, később azonban a többi mellett is létesítettek gyakorlóiskolákat. Az említett adatokon kívül megemlítendő az iskolák szervezetére, benépesítésére, belső életére, átalakulására, a tanítók képesítésére stb-re vonatkozóak. Különös figyelmet érdemel, mint érdekesség, hogy az érsekújvári tanítóképzőnek átmenetileg cigánygyakorlóiskolája is volt közel 50 növendékkel.

A tanulmány befejezéséül bőséges irodalmat sorol fel a szerző. Kár, hogy a szövegben nem utal forrásaira.

Zentai Károly.

Villani Lajos br.: A mai Olaszország. Bp. Magyar Szemle Társ. 78. o.

Minden nemzet egy szellemi életegység, melyet a történelmi erők áramlása formál: fejleszt vagy apaszt. A politikai biológiának ez a tétele maradéktalanul beteljesedett eddig a népek életében; szemléltető iskolapéldája pedig a világháború utáni olasz nemzet története. Ennek a tanulságos népi metamorfózisnak megindulását, eszmei küzdelmét és áldásos eredményét vizsgálja Villani könyve. Középpontjában áll a Duce, a fajt és korszellemet jelképező zseni, aki a sorsdöntő 1919. márc. 23-iki mozgalmával a nemzeti feltámadás irányába terelte a szociálista és kommunista vizek felé sodródó országot.

Leles, de minden demagóg hatáskereséstől mentes hangú könyvében magyarázza meg a szerző, miért lett ez a kivételesen nagy egyéniség, az olasz politikai-gazdasági és kulturális életnek koncentrációs pontjává.

A Milanóból kiinduló tisztító vihar új társadalmi és állami rendszert: egységet és rendet teremt. A harcnak vannak áldozatai is. Az Eszmének ezeket a vértanúit azonban Mussolini bámulatos pszichológiai érzékkel és fanatizáló erővel nem engedi feledésbe menni hanem megmaradt gárdájával állandó lelki kapcsolatban tartja. Emlékük tovább masírozik a győztes mozgalommal. Sorakozónál az ő neveiket is felolvassák és a bajtársak karban kiáltják „presente” (jelen). Ezzel is jelezve, hogy a mártírok szelleme a Hadak útján kíséri őket tovább.

A szociálisták általános sztrájkjal akarnak felelni erre a nemzeti ébredésre

de az elhagyott munkahelyeken megjelennek a fasiszták és megmutatják, hogy nemcsak meghalni, de élni is tudnak Itáliáért.

A hatalom átvétele után a fasizmus az olasz élet reorganizálását kezdi meg. Az ifjúság neveléséről épügy gondoskodik, mint az új nacionalista világszemlélet, belső megszervezettség és anyagi jólét nélkülözhetetlen előfeltételeiről. A fasiszta világnézet munkaprogramját Mussolini: *La dottrina del faszizma* c. írásában foglalta össze. A fasiszta államrend alapvető dogmája hogy a nemzet minden egyes tagja illeszkedik bele az állam célkitűzéseinek keretei közé. A totalitás elvének az a jőzan, de feltétlen formája érvényesül a politikában csakúgy, mint a munka és termelés kérdéseiben: mindent az államért, semmit az állam ellen, mert rajta kívül nincs élet. A kormány a magasabb nemzeti célok jegyében egyesít minden szellemi képességet és anyagi energiát. Így került sor a liberális gazdasági rendszernek megdöntésére is a fasizmus munkaalkotmányában, a *Carta del Lavoro*-ban. *Nemzeti és szociális* alapon rendezi ez az alkotmány a munkaszerződéseket, a munkaközvetítést, a munkásság jólétét, segélyezését, szakképzését és hazafias nevelését. A szindikátusok megszervezésével új tartalmat ad a munkások érdekvédelmének és elsöpri a liberalizmusnak a szabadversenyből eredő gazdasági méltánytalanságait. A fasizmusnak tehát végső és egyedüli igazoló célja összefogni minden építő és termelő erőt, fajszeretetet és hivatástudatot; munkát és tőkét egyaránt. Mélységesen szociális érzését pedig a Dopolavoro szervezet felállításával bizonyította be, ahol *intézményesen*, vagyis anyagilag és szellemileg biztosítja a munkásság szabadidejének kellemes és hasznos felhasználását. A Caesárok és pápák Rómája mellé tehát méltán sorolhatjuk ma a fasiszta Rómát, mely egy hinni és dolgozni tudó nemzetet adott Európának.

Villani — a több éves tapasztalás közvetlenségével — egész közel tud férközni az események és átalakulások szövevényéhez. Könyve nemcsak arra bizonyíték, hogy Mussolini egyéni hivatástudata miként szélesült ki történeti misszióvá, hanem tanulságos olvasmány minden reformok lázában élő nemzet számára. Nagyon kívánatos volna, hogy — főképp az olasz-magyar csereakciók révén kiutazó ifjaink — elmélkedjék át a fejezeteit,

Visy József.

LAPSZEMLE.

Magyar Tanítóképző, 1939. LII. évfolyam.

1. szám. *Dr. Somos Lajos: Mennyiben szolgálja a liceum a tanítóképzést?* A liceummal, mint új iskolatípussal tanítóképzésünk fejlődésének vonalát komoly törés fenyegeti. A liceumi nevelést szabályozó Utmutatás nem teszi lehetővé, hogy ez iskola a tanítóképző előiskolája és alsó tagozata legyen. Javasolja a liceumra nézve az „alsó-tagozat“ gondolatának és a tanítói „ránevelés“ szellemének érvényesítését, a liceumhoz gyakorló-iskola kapcsolását. A liceumnak a gyakorlati életpályákra nevelés csak másodrendű feladata legyen. *Dr. Veress István Tanulmányokat közöl a debreceni kollégium nevelési rendszeréből*, felmutatja, hogy a kollégium diákjaira a sok lelki erőt kívánó nélkülözések jellemnevelő hatással voltak. E jellemnevelést különösen előmozdította a vallásosan erkölcsi nevelésen kívül a kollégiumot átható klasszikus műveltség szelleme, nem különben az az önkormányzat, amelyet az ifjúság különféle alakban mindenkor élvezhet. E multjával tud a kollégium tanítani és hagyományaival nevelni.